

ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЄС У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Хорішко Л. С.

ВСТУП

Цивільно-військове співробітництво (далі – ЦВС) в умовах гібридних викликів сьогодення є важливим елементом забезпечення стійкості держави, консолідації військового та суспільного потенціалу у захисті національних інтересів. Серед ключових аспектів реалізації ЦВС: 1) гуманітарна координація, тобто евакуація цивільних із прифронтових зон, доставка речей першої необхідності; 2) забезпечення життєдіяльності громад через координацію зусиль військових і цивільних суб'єктів у відновленні критичної інфраструктури та наданні адміністративних послуг; 3) інформаційно-роз'яснювальна робота, щодо загроз безпековій ситуації та методів адаптації до викликів кризової ситуації. Водночас зміст і формати організації ЦВС значною мірою зазнають впливу таких факторів як гібридні загрози, світова тенденція наростання соціально-політичної напруги, масштабність наслідків сучасних війн. Все це актуалізує проблематику синхронізації зусиль стейкхолдерів у адаптації існуючих моделей ЦВС до нових реалій та використання їх потенціалу в гарантуванні безпеки цивільним суб'єктам в ситуаціях конфлікту чи кризи.

В умовах повномасштабного російського вторгнення ЦВС для України є одним із ключових чинників забезпечення обороноздатності, синхронізації зусиль військових і невійськових суб'єктів у відновленні територіальної цілісності та суверенітету. У цьому контексті особливого значення набуває цивільно-військова співпраця між ЄС та Україною. Отримання статусу кандидата на членство в ЄС визначає синхронізацію зусиль і моделей управління у сфері безпеки та оборони одним із ключових аспектів євроінтеграційного процесу. По-перше, ЄС сприяє розширенню ресурсного потенціалу у протидії та ліквідації наслідків російської агресії через залученість України до різних форматів співпраці, що сприяють синхронізації ресурсів і зусиль у сфері безпеки та оборони, упровадженню передових практик цивільно-військової взаємодії, спрямованих, передусім, на захист прав і свобод людини. По-друге, поглиблення двосторонньої співпраці розширює можливості реалізації євроінтеграційного потенціалу України через підвищення рівня інституційної стійкості та готовності до кризового управління, розробку спільних механізмів реагування на сучасні безпекові виклики,

інтеграцію оборонних індустрій, упровадження передового європейського досвіду у процесах відновлення об'єктів цивільної інфраструктури, що були пошкоджені чи зруйновані внаслідок війни.

1. Зміст та основні моделі цивільно-військового співробітництва: європейський та український досвід

ЦВС забезпечує формування комплексної та цілеспрямованої стратегічної комунікації між військовими та відповідними цивільними суб'єктами, спрямованої на синхронізацію зусиль у використанні військових і невійськових засобів досягнення поставлених цілей. У Союзній спільній доктрині (АJP-01), що визначає принципи та концептуальні основи застосування збройних сил НАТО, захист цивільного населення визнано одним із ключових пріоритетів при плануванні та організації місій чи операцій¹. Йдеться про визнання впливу військового фактора на різні групи цивільного населення та потребу вжити всіх необхідних заходів для уникнення, мінімізації чи пом'якшення потенційних наслідків воєнних дій. Захист цивільного населення розглядається крізь призму таких факторів як створення безпечного та надійного цивільного середовища, забезпечення основних потреб цивільних суб'єктів.

Основні засади цивільного захисту викладені у змісті Політики НАТО щодо захисту цивільного населення². Зокрема, зазначено, що захист цивільного населення має враховуватися при плануванні та проведенні операцій/місій під керівництвом НАТО, а також у діяльності, спрямованій на розбудову потенціалу у сфері безпеки та оборони. Пріоритетними напрямками діяльності у сфері захисту цивільного населення визначено:

- зменшення ризиків для цивільних від потенційних дій Альянсу (наприклад, точність ударів, аналіз ймовірних наслідків);
- стримування інших суб'єктів конфлікту від нападів на цивільне населення;
- всебічна підтримка гуманітарної діяльності та реагування на запити гуманітарних організацій;
- сприяння безпеці цивільного середовища через взаємодію з представниками місцевої влади, міжнародними організаціями та іншими стейкхолдерами;

---

¹ Allied Joint Doctrine, Edition F Version 1. URL: [https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-01_EDF_V1_E_\(1\)_2437.pdf](https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-01_EDF_V1_E_(1)_2437.pdf)

² NATO Policy for the Protection of Civilians. URL: <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2016/07/09/nato-policy-for-the-protection-of-civilians>

– проведення спільних навчань із державами-партнерами з метою підвищення рівня інформованості про потенційні загрози цивільному населенню в умовах конфлікту;

– посилення стратегічних комунікацій з партнерами з питань обміну досвідом та передовими практиками у сфері цивільного захисту населення.

Цивільно-військове співробітництво (CIMIC) у межах НАТО розглядається як спільна військова функція, що визначає зміст цивільних факторів операційного середовища та реалізацію цивільно-військової взаємодії з метою підтримки виконання місій та досягнення військових стратегічних цілей у мирний час, кризових і конфліктних ситуаціях³. Його основні принципи викладено у Союзній доктрині цивільно-військового співробітництва (АJP-3.19), що конкретизує способи та методи реагування НАТО на глобальні виклики сьогодення. Вони посилюють ймовірність гібридних впливів на функціонування сучасних держав через актуалізацію етнічних, релігійних, ідеологічних факторів, розширюючи можливості асиметричних дій різних суб'єктів, які передбачають використання цивільного населення для досягнення своїх цілей. Розв'язання вказаного комплексу проблем потребує дієвих рішень, що передбачають використання як військових, так і не військових засобів. У цьому контексті НАТО використовує комплексний та поведінково-центричний підходи⁴. У першому випадку йдеться про комплексний підхід до синхронізації політичних, військових і цивільних можливостей у проведенні операцій/місій, а у другому – про визнання впливу поведінки та можливостей цивільних суб'єктів на досягнення військово-стратегічних цілей.

CIMIC у межах вказаних підходів базується на принципах: 1) поваги до суверенітету держав-учасниць, тобто врахуванні рекомендацій місцевих органів влади у процесі організації та проведення місій; 2) забезпечення автономії цивільних суб'єктів у прийнятті рішень і пріоритетності цивільного управління у реалізації невійськових цілей; 3) чіткого розмежування ролі військових та невійськових суб'єктів; 3) сприяння ефективній комунікації та синхронізації зусиль у досягненні відповідних цілей на місцевому, регіональному, національному та міжнародному рівнях. У цьому контексті визначено два основних напрямки діяльності: 1) врахування цивільного фактору, тобто аналіз та оцінка цивільного впливу на операційний простір задля підвищення

---

³ Allied Joint Doctrine for Civil-Military Cooperation, Edition B, Version 1. URL: <https://www.cimic-coe.org/publications/ajp-3-19/>

⁴ CIMIC Handbook. URL: <https://www.cimic-coe.org/wp-content/uploads/2025/03/cimic-handbook.pdf>

рівня ефективності прийняття рішень; 2) налагодження цивільно-військової взаємодії між військовими структурами НАТО та невійськовими суб'єктами задля підвищення рівня ефективності в управлінні кризами, запобіганні та розв'язанні конфліктів. На рівні НАТО значна увага приділяється різним типам активності у межах цивільно-військовій взаємодії (СМІ).

Таблиця 1

Типологія цивільно-військової взаємодії

Тип активностей	Особливості
Інформаційно-просвітницька робота.	Встановлення комунікації з окремими особами, організаціями чи громадами з метою створення можливостей для взаємодії.
Взаємодія з цивільними суб'єктами.	Визначення та поширення змісту меседжів на підтримку загальних цілей кампанії.
Консультації та співробітництво з цивільними суб'єктами.	Ідентифікація цивільних суб'єктів, визначення основних каналів комунікації з безпекових питань. Вивчення цивільних запитів щодо надання підтримки. Моніторинг, оцінювання впливу та наслідків цивільно-військової діяльності.
Цивільно-військова взаємодія.	Синхронізація дій на всіх рівнях управління для забезпечення ефективного використання ресурсів у досягненні поставлених цілей та завдань.

Джерело: розроблено автором на основі [4].

Вказані типи активностей (див. Таблицю 1) взаємопов'язані, оскільки відображають певну послідовність у формуванні дієвої системи цивільно-військової взаємодії з цивільними суб'єктами та іншими стейкхолдерами у межах виконання поставлених цілей та завдань місії під керівництвом НАТО.

Отже, сучасна модель СІМІС НАТО базується на поєднанні комплексного та поведінково-центричного підходів. До її ключових рис можна віднести: оцінювання цивільного середовища та факторів впливу при плануванні місії/ операцій; синхронізацію зусиль та різні формати співпраці військових і цивільних суб'єктів у досягненні поставлених цілей та завдань; підтримку здійснення гуманітарних місій. Вказана модель виступає одним із інструментів розширення можливостей НАТО у досягненні поставлених цілей та завдань у військових операціях. Її ключові аспекти враховані у європейській моделі.

Зміст СІМІС ЄС визначено у низці документів. У Договорі про ЄС у статтях 42-43 вказано, що реалізація Спільної політики безпеки та оборони забезпечується синхронізацією цивільних і військових ресурсів. Йдеться про проведення спільних операцій із роззброєння, гуманітарних і рятувальних місій, надання військових консультації та сприяння

врегулюванню кризових ситуацій, виконання завдань щодо миротворення, постконфліктної стабілізації, протидії конфліктам⁵. Реалізація вказаних напрямків відбувається у межах комплексного підходу ЄС до розв'язання конфліктів і криз, що наголошує на необхідності синергії між цивільними та військовими інструментами на всіх етапах – від запобігання конфліктам до постконфліктного відновлення⁶. Зважаючи на зростання рівня безпекових ризиків, комплексний підхід до розв'язання конфліктів і криз передбачає здійснення заходів на місцевому, національному, регіональному та глобальному рівнях із залученням учасників конфліктної ситуації. Йдеться про гарантування безпеки цивільному населенню, упровадження інклюзивного врядування, забезпечення інституційної стійкості органів влади та місцевого самоврядування, їх спроможності надавати першочергові адміністративні послуги населенню. Процес досягнення миру має відбуватися з дотриманням норм міжнародного права, а також супроводжуватися стратегічними комунікаціями зі стейкхолдерами щодо регіональних і міжнародних партнерств.

Основи сучасної безпекової політики ЄС викладено у Стратегічному компасі (2022), що спрямований на упровадження адаптивних механізмів протидії глобальним викликам: від повномасштабної російської агресії проти України до дестабілізації в ключових геополітичних регіонах⁷. Особливу увагу приділено протидії гібридним загрозам, що знижують рівень інституційної стійкості сучасних демократій. Відтак консолідація ресурсного потенціалу та перехід до моделі колективної відповідальності визначаються як ключові умови сталого розвитку ЄС. У цьому контексті одним із пріоритетних завдань є посилення спроможностей у здійсненні цивільних і військових місій/операцій у межах Спільної політики безпеки та оборони, що передбачає:

- оптимізацію системи стратегічних комунікацій та процесів прийняття рішень щодо оперативної спроможності місій/операцій у виконанні завдань щодо захисту європейських інтересів у тому числі поза межами ЄС;
- синхронізацію зусиль в організації спільних навчань із залученням ресурсного потенціалу держав-членів ЄС з метою

---

⁵ Consolidated version of the Treaty on European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF

⁶ A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf

⁷ A Strategic Compass for Security and Defence. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf

підвищення рівня оперативної сумісності та відповідності стандартам НАТО;

- підвищення рівня фінансової солідарності в організації та розгортанні цивільних і військових місій/операцій;

- розширення можливостей місій/операцій у наданні підтримки силам безпеки та оборони держав-партнерів через навчання та консультування щодо упровадження структурних реформ у безпековій сфері;

- використання Європейського фонду миру для надання військового спорядження та підтримки оборонних спроможностей держав-партнерів у захисті територіальної цілісності та суверенітету, а також цивільного населення від збройної агресії.

Загальні аспекти СІМІС ЄС у контексті глобальних викликів сьогодення викладено у Цивільному пакті Спільної політики безпеки та оборони (2023)⁸. У документі акцентовано увагу на посиленні ролі цивільних місій у забезпеченні стійкості ЄС в умовах наростання гібридних впливів та необхідності здійснювати перманентний захист європейських інтересів. Серед ключових сфер залучення ресурсного потенціалу цивільних місій визначено:

- зміцнення верховенства права та цивільної адміністрації в умовах нестабільності та конфлікту;

- синхронізація зусиль з іншими інституціями ЄС та стейкхолдерами в реагуванні на зовнішні конфлікти та кризові ситуації;

- розширення можливостей використання цивільних місій у здійсненні посередництва та підтримки політичного діалогу у запобіганні, вирішенні та стабілізації конфліктів, виходячи з інтересів ЄС та держав-членів;

- забезпечення спроможності виконувати різні типи цивільних місій в межах управління кризовими ситуаціями, що передбачено статтями 42-43 Договору про ЄС;

- сприяння стійкості у реагуванні на деструктивні інформаційні впливи, гібридні та кіберзагрози;

- забезпечення захисту цивільного населення, гендерної рівності, дотримання прав людини і громадянина в кризових ситуаціях і конфліктах;

- розширення спектру безпекових проблем, які потребують залучення цивільних місій, а саме – боротьба з організованою злочинністю, тероризмом, нелегальною міграцією, корупцією;

---

⁸ European Union Common Security and Defence Policy Civilian. CSDP Compact. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/Civilian%20CSDP%20Compact%20Report_22.05.2023.pdf

управління кордонами та морською безпекою; збереження та захист культурної спадщини; реагування на дії/бездіяльність, пов'язані зі зміною клімату.

Відтак CIMIC передбачає синхронізацію зусиль між військовими компонентами операцій з врегулювання криз під керівництвом ЄС та цивільними суб'єктами, включаючи населення країни та місцеві органи влади, а також міжнародні, національні та неурядові організації⁹. Функціонал CIMIC реалізується у декількох сферах. По-перше, забезпечення взаємозв'язку у процесі підготовки та проведення місії між військовими структурами та цивільними організаціями, серед яких – міжнародні та неурядові, органи місцевого самоврядування та цивільне населення. Взаємозв'язок має базуватися на принципах поваги до культури, моралі та способу життя населення, відкритості інформації та довіри у двосторонній комунікації.

По-друге, надання підтримки цивільному сектору через домовленості, ресурси або діяльність щодо забезпечення інституційної стійкості владних інституцій та задоволення основних гуманітарних потреб цивільного населення. Йдеться про обмін інформацією, зокрема про стан безпечності перебування на певній території, супровід гуманітарної допомоги, участь у відновленні критичної інфраструктури. Водночас залучення військових ресурсів до виконання цивільних завдань має бути мінімальним аби забезпечувати інституційну спроможність органів влади та місцевого самоврядування.

По-третє, сприяння синхронізації зусиль владних інституцій, громадських організацій та населення у підтримці місії військових сил у зоні конфлікту. При цьому, військове командування має сприяти мінімізації негативного впливу військових дій на цивільне населення та забезпечувати дотримання міжнародних стандартів захисту прав людини в умовах війни.

Отже, зміст CIMIC ЄС викладено в низці документів, що мають установчий, політичний та оперативний характер. Це забезпечує комплексний підхід та різні формати синхронізації зусиль у стабілізації конфліктних або кризових ситуацій через поєднання військових місій з цивільними інструментами: гуманітарною допомогою, дипломатією, фінансовою підтримкою та розвитком інфраструктури. Вказана модель орієнтована на перехід від воєнного стану до цивільної відбудови та політичної стабільності. Її основна відмінність від аналогічної моделі НАТО – акцент на комплексному підході, де військовий компонент є лише одним із інструментів розв'язання конфліктів чи криз.

---

⁹ Civil-Military Co-operation (CIMIC) Concept for EU-led Crisis Management Operations. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7106-2002-INIT/en/pdf>

У Законі «Про оборону України» ЦВС розглядається як система координації зусиль Сил оборони з цивільним сектором – від органів влади, місцевого самоврядування, громадських організацій до окремих громадян¹⁰. Вона спрямована на створення оптимальних умов для реалізації військовими своїх функцій, залучення ресурсного потенціалу органів державної влади та місцевого самоврядування до оборонних заходів та масштабну підготовку суспільства до національного спротиву через виховання оборонної свідомості. Згідно ухвалених змін до Закону України «Про Збройні Сили України» ЦВС визнано одним із напрямків діяльності ЗСУ¹¹. Це рішення безпосередньо посилює зв'язок між армією та суспільством: 1) формується правова база для взаємодії з органами влади та місцевого самоврядування, громадськими організаціями; 2) активізація взаємодії з цивільним населенням розширює можливості двостороннього діалогу та співпраці в умовах бойових дій.

Стратегія воєнної безпеки України визначає основи для розвитку спроможностей цивільно-військового співробітництва у межах всеохоплюючої оборони¹². Ресурсний потенціал суспільства визнається одним із ключових елементів забезпечення стійкості держави в умовах збройної агресії. Йдеться про готовність владних інституцій, підприємств, різних організацій та населення долучитися до розгортання територіальної оборони та захисту територіальної цілісності держави. Забезпечення ефективного синергії територіальної оборони та руху опору визнано одним із напрямків реалізації державної політики у воєнній сфері, що сприяє консолідації суспільства, підвищенню рівня патріотизму та залученості населення до всеохоплюючої оборони.

Зміст ЦВС як функції ЗСУ у мирний час та в умовах збройної агресії розкрито у Доктрині «Цивільно-військове співробітництво»¹³. По-перше, конкретизовано основні завдання, серед яких – організація цивільно-військової взаємодії, оцінювання цивільного середовища, надання підтримки військовим і цивільним суб'єктам. Національною особливістю визначено залучення відповідних підрозділів ЗСУ до виконання завдань, передбачених нормами міжнародного права.

---

¹⁰ Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 р., № 1932-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>

¹¹ Про Збройні Сили України: Закон України від 6 грудня 1991 р., № 1934-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>

¹² Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>

¹³ Доктрина «Цивільно-військове співробітництво». URL: https://drive.google.com/file/d/1uRHRyoRstZH9fz0NGeAXYpGoTz4cVn_/view

Йдеться, наприклад, про ідентифікацію загиблих, організацію цивільного захисту населення, реагування на надзвичайні ситуації, захист об'єктів культурної спадщини.

По-друге, національну свідомість, ідентичність та єдність визнано критично важливими факторами адекватного реагування суспільства на безпекові виклики. Відтак реалізація військового потенціалу залежить від рівня національної стійкості, тобто здатності держави та громадян ефективно співпрацювати в умовах воєнного стану. Національна стійкість забезпечується взаємодією двох складових: 1) адаптивністю цивільного середовища, здатністю до швидкого відновлення та ефективністю взаємодією на рівні «влада-суспільство»; 2) синхронізацією ресурсів для реалізації оборонного потенціалу сил оборони.

По-третє, конкретизовано напрямки надання підтримки цивільним суб'єктам: 1) сприяння стійкості владних інституцій, захист і швидке відновлення об'єктів критичної інфраструктури, забезпечення стабільної роботи транспортної системи; 2) допомога в евакуації населення з небезпечних зон і координація зусиль у забезпеченні першочергових потреб; 3) врахування присутності цивільних осіб та розташування об'єктів життєзабезпечення при розгортанні підрозділів ЗСУ, а також прийнятті військових рішень; 4) забезпечення умов для роботи гуманітарних місій, сприяння відновленню правопорядку та безпеки в громадах. Водночас зазначено, що підтримка військовим командуванням цивільних суб'єктів має тимчасовий характер до набуття втрачених спроможностей представниками владних інституцій.

Загалом можна виокремити наступні особливості у моделях цивільно-військового співробітництва НАТО, ЄС та України (див. Таблицю 2).

Виходячи з даних порівняльного аналізу, в українській моделі ЦВС синтезовано підходи НАТО та ЄС, що розширює можливості захисту територіальної цілісності та суверенітету держави в умовах війни. Цивільне середовище виступає одним із факторів стійкості держави та національного спротиву. Взаємодія зі стейкхолдерами спрямована на задоволення потреб військових і цивільних суб'єктів.

**Порівняльний аналіз моделей
цивільно-військового співробітництва**

Зміст	Модель НАТО	Модель ЄС	Модель України
Пріоритет	Вплив на поведінку цивільних суб'єктів задля мінімізації ризиків у досягненні військових цілей.	Сприяння верховенству права, захисту прав людини та дотримання гуманітарних стандартів в умовах конфлікту/кризи.	Сприяння діяльності ЗСУ та формування готовності суспільства до всеохоплюючої оборони.
Розуміння цивільного середовища	Цивільне середовище оцінюється як ризик або ресурс у досягненні військових цілей.	Забезпечення гуманітарних та інституційних умов функціонування цивільного середовища в умовах конфлікту/кризи.	Ресурсний потенціал цивільного середовища є основою національного спротиву.
Взаємодія із стейкхолдерами	Координація зусиль з місцевими адміністраціями у забезпеченні військових потреб.	Співробітництво з інституціями ЄС та неурядовими організаціями для реалізації проєктів розвитку.	Взаємодія з місцевими адміністраціями та громадськими організаціями щодо забезпечення цивільних і військових потреб

Джерело: розроблено автором.

Отже, модель ЦВС України базується на координації зусиль сил оборони з цивільним сектором з метою створення умов для виконання військових функцій та підготовки суспільства до всеохоплюючої оборони. Йдеться про закріплення відповідних форматів комунікації та взаємодії військових структур з громадським сектором, органами влади та місцевого самоврядування. Ресурсний потенціал суспільства та готовність громадян до територіальної оборони є ключовими інструментами забезпечення стійкості держави в умовах збройної агресії. Серед ключових функціональних завдань – організація взаємодії, оцінка цивільного середовища та надання підтримки цивільним суб'єктам до моменту відновлення спроможностей владних інституцій. Принципи ЦВС синхронізовані з європейськими стандартами.

2. Основні формати цивільно-військового співробітництва ЄС та України: євроінтеграційний аспект

В умовах сучасної політичної дійсності ЦВС України та ЄС є одним із індикаторів євроінтеграційного процесу. Оскільки ЦВС є складовою

Спільної політики безпеки та оборони ЄС, то адаптація української моделі до європейських стандартів є необхідною умовою досягнення сумісності відповідних підрозділів у контексті потенційної участі у цивільних та військових місіях під керівництвом ЄС. У спільних безпекових зобов'язаннях йдеться про готовність ЄС надавати Україні довгострокову підтримку у зміцненні національної стійкості через інструменти Спільної політики безпеки та оборони, зокрема через участь у військових і цивільних місіях¹⁴. Водночас оборонна підтримка синхронізована з фінансово-економічною, гуманітарною, логістичною допомогою, що сприяє реалізації широкого спектру реформ у межах процесу євроінтеграції.

ЄС активізує практику проведення військових місій/операцій, спрямованих на реформування на навчання військових структур, формування безпечного середовища, а також цивільних місій/операцій, серед ключових завдань яких – реформування сектору національної безпеки, підтримка верховенства права, запобігання конфліктам. У цьому контексті ЄС реалізується Місія з військової допомоги Україні (EUMAM Ukraine), яка спрямована на зміцнення потенціалу Збройних Сил України у боротьбі за відновлення територіальної цілісності та суверенітету держави¹⁵. У межах місії здійснюється навчання особового складу за такими напрямками: 1) основи надання медичної допомоги; 2) забезпечення захисту в умовах хімічних, біологічних, ядерних загроз; 3) розмінування; 4) логістика та зв'язок; 5) технічне обслуговування та ремонт військової техніки. Також держави-партнери надають широку консультативну підтримку у підготовці військових з'єднань до колективних маневрів в умовах активних бойових дій. Цивільно-військовим компонентом вказаної місії є спеціалізовані курси з гуманітарного розмінування, тактичної медицини та взаємодії з цивільними адміністраціями в зоні конфлікту. Це забезпечує формування спільних алгоритмів дій, синхронізуючи зусилля України та європейських партнерів у сфері безпеки та оборони.

З 2014 року в Україні діє Консультативна місія ЄС з реформування сектору цивільної безпеки (EUAM Ukraine), спрямована на прискорення сталого реформування відповідно до європейських стандартів, міжнародних принципів належного врядування (Good Governance) та

---

¹⁴ Спільні безпекові зобов'язання між Україною та Європейським Союзом. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilni-bezpekovi-zobov'yazannya-mizh-ukrayinoyu-ta-yevropejsk-91801>

¹⁵ European Union Military Assistance Mission Ukraine (EUMAM). URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-military-assistance-mission-ukraine-eumam_en

захисту прав людини¹⁶. Мандат Консультативної місії ЄС (КМЄС) реалізується через наступні напрямки діяльності: 1) стратегічні консультації щодо реформування сектору цивільної безпеки, а саме – розробка стратегічних документів та законодавства відповідно до європейських стандартів; 2) посилення співпраці з владними інституціями щодо упровадження реформ через розширення можливостей ефективного функціонування сектору цивільної безпеки; 3) сприяння координації зусиль стейкхолдерів як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Серед пріоритетних завдань – консультування з питань реформ у секторі цивільної безпеки, пов'язаних зі вступом до ЄС; розширення можливостей відповідних інституцій України щодо розслідування міжнародних злочинів, включаючи воєнні злочини; підтримка стабілізаційних зусиль на деокупованих територіях у контексті сприяння стійкості правоохоронних органів та соціальній згуртованості через механізми діалогу з територіальними громадами¹⁷. На початку повномасштабного російського вторгнення представники КМЄС також надавали підтримку правоохоронним органам у координації процесів надходження гуманітарної допомоги та управління потоком біженців з України до сусідніх держав-членів ЄС.

На думку голови КМЄС в Україні Р. Холмбо, місія орієнтована на здійснення стратегічної та оперативної діяльності¹⁸. По-перше, йдеться про надання консультацій щодо управління кордонами, реформування сектору цивільної безпеки, оптимізації діяльності СБУ, а також співпрацю з Верховною Радою України у контексті упровадження механізмів демократичного контролю. По-друге, у фокусі місії три ключові напрямки: підготовка інструкторів, створення навчальних програм та зміцнення командних навичок. Особлива увага приділяється наданню менторської підтримки українським партнерам у: 1) підвищенні спроможності поліції здійснювати стабілізаційні заходи у деокупованих та прифронтових регіонах; 2) розробці механізмів притягнення до відповідальності за міжнародні злочини та протидії організованій злочинності; 3) захисті вразливих верств населення від ворожого інформаційного впливу.

---

¹⁶ European Union Advisory Mission for Civilian Security Sector Reform Ukraine (EUAM Ukraine). URL: <https://www.euam-ukraine.eu/our-mission/about-us/>

¹⁷ Factsheet EUAM. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/wp-content/uploads/2026/03/Factsheet-eng-1.pdf>

¹⁸ EU Advisory Mission Ukraine – building sustainable capacities in war-affected areas. URL: https://www.ceas.europa.eu/ceas/eu-advisory-mission-ukraine-%E2%80%93-building-sustainable-capacities-war-affected-areas_en

Загалом КМЄС сприяє активізації політичного діалогу України та ЄС у контексті євроінтеграції щодо верховенства права, безпеки цивільного сектору, реформування правоохоронних органів, посилення рівня відкритості, довіри та відповідальності у взаємодії між владними інституціями та громадами. Формування безпекового цивільного середовища безпосередньо залежить від синергії правоохоронних органів, інститутів громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування, що сприяє деескалації соціальної напруги та синхронізації зусиль у розв'язанні актуальних проблем. У цьому контексті ініційовано проведення низки спеціальних PR-подій, спрямованих на активізацію політичного діалогу та взаємодії між різними стейкхолдерами з питань безпеки у цивільному секторі.

За ініціативи КМЄС проводиться Діалог з питань безпеки громади, що об'єднує представників місцевого самоврядування, правоохоронні органи та громадянське суспільство¹⁹. Його мета – підвищення рівня довіри у взаємодії, синхронізація ресурсного потенціалу в реагуванні на безпекові загрози для громад в умовах війни. Основні напрямки діяльності у межах Діалогу: 1) організація візитів та проведення навчальних семінарів з представниками українських громад та правоохоронних органів з питань налагодження ефективної комунікації у розв'язанні місцевих безпекових проблем; 2) сприяння покращенню комунікативної взаємодії між громадськістю та представниками НПУ; 3) надання консультативної підтримки громадам щодо механізмів інтеграції внутрішньо переміщених осіб.

У 2026 році Рада ЄС розширила мандат КМЄС до надання підтримки у сферах кіберзахисту, безпеки критичної інфраструктури, а також протидії іноземним інформаційним маніпуляціям і втручанням²⁰. Йдеться, передусім, про нівелювання російських спроб залучати представників вразливих верств населення до підривної та терористичної діяльності на території України. Реалізація зазначених завдань передбачає синхронізацію зусиль з профільними інституціями та державами-членами ЄС, а також з Консультативною місією ЄС в Молдові (EUPM Moldova), інституціями НАТО та Європейським центром передового досвіду з протидії гібридним загрозам. Ще одним напрямком діяльності КМЄС визначено розробку механізмів реінтеграції ветеранів і ветеранок у сфери цивільної безпеки та захисту.

---

¹⁹ Community Safety Dialogue. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/tag/csd/>

²⁰ EUAM Ukraine: Council broadens the Mission's mandate to counter hybrid threats and support veteran reintegration. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/05/11/euam-ukraine-council-broadens-the-mission-s-mandate-to-counter-hybrid-threats-and-support-veteran-reintegration/>

У цьому контексті КМЕС ініційовано розширення формату співпраці зі стейкхолдерами у межах Діалогу. Йдеться про організацію разом із НПУ Форуму «Впровадження Діалогу про безпеку громади. Посилення спільного діалогу з питань безпеки, спільні ініціативи та реінтеграція ветеранів»²¹. Серед ключових результатів та напрямів дискусій:

- упровадження інструментів Діалогу у превентивній роботі поліції та підвищення рівня колективної відповідальності за безпеку на місцях у партнерстві з територіальними громадами;

- забезпечення рівних прав, кар'єрного зростання, адаптації для поліцейських-ветеранів/ветеранок, а також презентація профільного простору підтримки та взаємодопомоги «Незламні Духом»;

- міжвідомча координація зусиль і сприяння активізації діяльності регіональних дорадчих органів у реалізації ветеранських програм.

У межах євроінтеграційного процесу особлива увага приділяється забезпеченню стійкості державних інституцій та громад, тобто їх спроможності адаптуватися, відновлюватися та розвиватися в умовах кризи чи конфлікту. Йдеться про наступні аспекти взаємозв'язку:

- спроможність владних інституцій забезпечувати стабільне функціонування політичної системи в умовах гібридних загроз, а територіальних громад – надавати критичні послуги населенню та мінімізувати безпекові ризики у тому числі через різні формати ЦВС;

- потенційне залучення коштів ЄС на процеси повоєнного відновлення України вимагає від владних і самоврядних інституцій вміння управляти проектами за європейськими стандартами та мінімізувати ризики неефективного використання коштів на засадах прозорості й антикорупційного контролю;

- подальше упровадження принципу субсидіарності вимагає від громад активізації залучення ініціативи громадськості та ветеранів/ветеранок до ухвалення рішень, спрямованих на задоволення їх першочергових потреб.

Ініціатива ЄС та ПРООН EU4Recovery спрямована на комплексну підготовку українських територіальних громад до процесів розвитку, реінтеграції та адаптації до вимог європейської інтеграції у контексті повоєнного відновлення²². У межах першого етапу програми

---

²¹ Dialogue That Strengthens Communities: EUAM and the National Police Advance Community Safety Cooperation. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/news/dialogue-that-strengthens-communities-euam-and-the-national-police-advance-community-safety-cooperation/>

²² EU4Recovery initiative launches new phase in Ukraine with €50 million budget. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/eu4recovery-initiative-launches-new-phase-in-ukraine-with-e50-million-budget/>

(2022-2025), бюджет якого склав 36 млн євро, було досягнуто суттєвого прогресу в оптимізації системи надання адміністративних, медичних і соціальних послуг у постраждалих від війни регіонах; посиленні безпеки громадян у прифронтових громадах; активізації діалогів з громадськістю щодо відновлення та партисипативного врядування. Другий етап (2026-2028) з бюджетом у 50 млн євро, орієнтований на розширення інституційних можливостей територіальних громад у реагуванні на кризові виклики, стимулювання місцевого економічного відновлення та інвестування у людський потенціал громад.

Особлива увага під час реалізації другого етапу EU4Recovery буде приділена підтримці Донецької області в умовах перманентної загрози безпековій ситуації²³. Передусім, йдеться про залучення операційних спроможностей підрозділів НПУ та ДСНСУ до забезпечення функціонування системи цивільного захисту у прифронтових громадах, підвищення рівня стійкості об'єктів критичної інфраструктури та забезпечення безперервності надання базових державних послуг населенню. Серед ключових інструментів реалізації – надання матеріально-технічної допомоги, упровадження спеціалізованих навчальних програм та розвиток професійних компетентностей особового складу. Кінцева мета ініціативи – підвищення рівня стійкості у надзвичайних ситуаціях та адаптація громад до життєдіяльності в умовах довготривалого безпекового тиску.

Директива 2022/2557 (CER) Європарламенту та Ради ЄС акцентує увагу на потребі забезпечення стійкості функціонування об'єктів інфраструктури в 11 критичних секторах, серед ключових – енергетика, транспорт, банкінг, охорона здоров'я, цифрова інфраструктура²⁴. Вказані сектори відіграють провідну роль у підтримці суспільно значущих функцій та сталого економічного розвитку, а тому потребують синхронізації зусиль і ресурсного потенціалу стейкхолдерів у забезпеченні високого рівня стійкості у кризових ситуаціях.

В умовах повномасштабного російського вторгнення захист об'єктів критичної інфраструктури в Україні досягається через визначені формати ЦВС. Йдеться про поєднання таких складових: 1) військової – розгортання мобільних вогневих груп навколо вказаних об'єктів, використання засобів ППО та РЕБ-систем; 2) цивільної – будівництво інженерних фортифікацій для захисту від засобів ураження.

---

²³ EU and UNDP to support Donetsk Oblast under Phase II of EU4Recovery. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-and-undp-support-donetsk-oblast-under-phase-ii-eu4recovery_en?s=232

²⁴ Directive (EU) 2022/2557 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on the resilience of critical entities and repealing Council Directive 2008/114/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>

Ефективність ЦВС забезпечується координацією взаємодії у кризовому реагуванні та ліквідації наслідків російських обстрілів між НПУ, ДСНС, владними інституціями. У цьому контексті ЄС на лише активно вивчає український досвід кризового реагування, але й надає значну підтримку у процесах захисту та відновлення критичної інфраструктури за принципом «Build Back Better», сприяючи наближенню України до європейських стандартів стійкості.

Масштабні російські обстріли об'єктів енергетичної інфраструктури протягом зимового періоду 2025-2026 років активізували зусилля Єврокомісії у наданні допомоги Україні у межах Механізму цивільного захисту. По-перше, Єврокомісія координує зусилля держав-членів ЄС та держав-учасниць у наданні гуманітарної підтримки Україні. Йдеться про постачання аптечок для надання першої допомоги, медичного обладнання, водяних насосів, генераторів та пожежного обладнання. Наприклад, було організовано постачання енергообладнання для забезпечення стабільного функціонування об'єктів критичної інфраструктури в умовах масових стабілізаційних відключень в українській енергосистемі. Забезпечено медичну евакуацію українських пацієнтів, які потребували невідкладної допомоги, до європейських лікарень²⁵.

По-друге, проведено скоординовану логістичну операцію щодо переміщення обладнання теплової електростанції з Литви до України. Це відіграло важливу роль у прискоренні аварійних ремонтів, пошкодженої російськими обстрілами енергетичної інфраструктури у прифронтових регіонах²⁶. По-третє, додаткова допомога надавалася із стратегічного резерву rescEU Механізму цивільного захисту. Зокрема, було поставлено 442 аварійних генераторів для відновлення енергопостачання лікарень, притулків та критично важливих служб після масштабних російських ударів по енергетичній інфраструктурі²⁷. З метою координації зусиль у наданні допомоги були утворені логістичні центри у Польщі, Словаччині та Румунії.

---

²⁵ EU Civil Protection Mechanism (UCPM). URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en

²⁶ Commission delivers thermal power plant to supply power for 1 million Ukrainians. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/news/commission-delivers-thermal-power-plant-supply-power-1-million-ukrainians-2025-12-22_en

²⁷ EU deploys emergency generators as Russian strikes leave 1 million Ukrainians without power in -20°C. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/news/eu-deploys-emergency-generators-russian-strikes-leave-1-million-ukrainians-without-power-20degc-2026-01-23_en

Єврокомісією у взаємодії з Міністерством енергетики України ініційовано створення Фонду підтримки енергетики²⁸. Серед ключових напрямків діяльності: 1) організація закупівлі та постачання на запит енергетичних компаній трансформаторів, генераторів, мобільних когенераційних установок та кабельної продукції; 2) фінансування інженерних фортифікацій, необхідних для захисту об'єктів енергетичної інфраструктури; 3) формування децентралізованої системи генерації електроенергії. Фондом також реалізується ініціатива «Промінь надії», спрямована на забезпечення безперебійного енергопостачання лікарень з метою надання якісних медичних послуг, включаючи рятувальні операції та невідкладну медичну допомогу населенню в умовах війни²⁹. Йдеться про встановлення фотоселектричних станцій для виробництва лікарнями відновлювальної сонячної енергії, забезпечення високого рівня стійкості в надзвичайних ситуаціях та упровадження передового досвіду розвитку зеленої інфраструктури.

Протидія сучасним гібридним загрозам передбачає активізацію зусиль стейкхолдерів у захисті інформаційної інфраструктури, розробці спільних алгоритмів у боротьбі з дезінформацією та кіберзагрозами. ЄС у контексті євроінтеграційного процесу активно долучає Україну до різних форматів співпраці та обміну досвідом у сфері кібербезпеки та кіберзахисту. У ході IV Кібердіалогу були обговорені шляхи узгодження політики кібербезпеки, механізми захисту критичної інфраструктури та імплементації європейських стандартів у сфері кіберзахисту³⁰. Учасники дискусії також узгодили напрямки співпраці у розслідуванні кіберзлочинів, обмінялися досвідом щодо інструментів реагування на кіберінциденти та кібератаки.

Представники Центру протидії дезінформації (ЦПД) активно співпрацюють з інституціями ЄС, зокрема зі Службою інструментів зовнішньої політики Єврокомісії у сфері протидії деструктивним інформаційним впливам³¹. Ключовим фокусом дискусії стало посилення стратегічної взаємодії та координація зусиль у протидії іноземним інформаційним маніпуляціям та втручанням (FIMI). Сторони

---

²⁸ Ukraine Energy Support Fund sustains Ukraine's energy system under pressure. URL: <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2025/10/21.html>

²⁹ «Ray of Hope» initiative. URL: <https://www.energy-community.org/Ukraine/Fund/ray.html>

³⁰ EU and Ukraine deepen cooperation on cyber security at 4th Cyber Dialogue. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-and-ukraine-deepen-cooperation-cyber-security-4th-cyber-dialogue-2025-10-20_en

³¹ Керівництво Центру зустрілося з представниками Європейської Комісії. URL: <https://cpd.gov.ua/en/events-en/leadership-of-the-center-met-with-representatives-of-the-european-commission/>

проаналізували механізми швидкого виявлення та блокування транскордонних медіазагроз, що потенційно можуть дестабілізувати безпековий простір України та ЄС. Особливий акцент зроблено на формуванні алгоритмів антикризового реагування та зміцненні спільної інформаційної стійкості в умовах гібридних загроз.

ЦВС є одним із інструментів зміцнення довіри населення до державних інституцій, що мінімізує вплив ворожих інформаційно-психологічних операцій на прифронтових та деокупованих територіях. Держава-агресор може активно використовувати дезінформацію з метою посилення рівня соціальної напруги серед населення, зниження довіри до армії та органів місцевого самоврядування. У межах ЦВС здійснюється постійний моніторинг інформаційної складової цивільного середовища та суспільних настроїв, проводиться роз'яснювальна робота серед населення у зоні бойових дій або прифронтових районах з метою мінімізації деструктивних інформаційних впливів. За ініціативи КМЄС проводяться різні заходи, спрямовані на протидію дезінформації³². Наприклад, у ході тренінгу за участі представників ЦПД було відпрацьовано алгоритми міжвідомчої взаємодії владних інституцій в умовах інтенсивного інформаційного тиску та розроблено моделі антикризових комунікацій.

Повномасштабне російське вторгнення актуалізувало проблематику організації швидкого переміщення військових частин і техніки, що передбачає подвійне використання транспортної інфраструктури як для задоволення потреб військових, так і цивільних суб'єктів. У цьому контексті ЄС прагне синхронізувати зусилля держав-членів у межах проекту «Military Mobility», який спрямований на посилення оборонного потенціалу за рахунок усунення інфраструктурних і регуляторних бар'єрів військової мобільності, які наразі уповільнюють військові перевезення через кордони³³. Йдеться про розробку спільних правил і процедур військових транскордонних перевезень, спрощення митних правил, упровадження цифрової системи військової мобільності, модернізацію транспортної інфраструктури з метою її подвійного використання.

Ключовим інструментом реалізації вказаного проекту є поглиблення стратегічного партнерства між державами-членами ЄС та НАТО у контексті розширення ресурсних можливостей, ефективної комунікації,

---

³² CCD за підтримки EUAM в Україні провів навчання з реагування на гібридні загрози. URL: <https://cpd.gov.ua/en/events-en/ccd-with-euam-support-in-ukraine-held-training-on-hybrid-threat-response/>

³³ Military Mobility Creating a Military Mobility Area by 2027 – one step closer to a Military Schengen. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/military-mobility_en

забезпечення стійкості, готовності до взаємодії та упровадження передових практик. Координація зусиль передбачає розширення форматів залученості суб'єктів транспортної інфраструктури та владних інституцій до взаємодії з метою прискорення процесів оптимізації транскордонних переміщень і нормативно-правових процедури у сфері військової мобільності.

Водночас акцентовано увагу на потребі залучення до партнерства України у статусі спостерігача, що є важливим у контексті європейських інтересів у сфері безпеки та оборони³⁴. Стратегічне партнерство орієнтоване на модернізацію транспортної інфраструктури подвійного призначення, уніфікацію нормативно-правового регулювання транзиту військової техніки та оптимізацію процедур прикордонного контролю. Це сприятиме комплексному вирішенню наступних завдань: 1) оптимізації процесів постачання військової допомоги Україні з держав-членів ЄС; 2) модернізації української транспортної інфраструктури у межах європейських транспортних коридорів TEN-T; 3) залученості до реалізації стратегічних завдань у сфері загальноєвропейської безпеки й оборони.

Згідно результатів звіту, підготовленого Інститутом глобальних змін ім. Тоні Блера у взаємодії з Міністерством економіки України, близько 25% української території потребує обстеження на рівень замінованості. Неможливість використання вказаних сільськогосподарських територій за призначенням приводить до втрати понад 11 млрд дол. річного ВВП, що знижує темпи розвитку національної економіки. За даними Світового банку процес розмінування українських територій потребує залучення 35 млрд дол.³⁵ Розглядаючи Україну як одного з ключових гарантів світової продовольчої безпеки, ЄС у межах безпекових зобов'язань надає системну підтримку у здійсненні військового та цивільного розмінування з метою інтенсифікації спроможностей відповідних владних інституцій у сфері протидії масштабному мінно-вибуховому забрудненню територій та акваторій. Двостороння взаємодія також орієнтована на розбудову інтегрованої та скоординованої моделі управління у сфері протимінної діяльності.

За сприяння ЄС створено Коаліцію з розмінування, яка координує зусилля держав-партнерів у наданні допомоги Україні³⁶. По-перше,

---

³⁴ Joint Communication to the European Parliament and the Council on Military Mobility. URL: https://transport.ec.europa.eu/document/download/4466a1dc-49d8-459f-9afa-d93c4346c26a_en?filename=JOIN_2025_846.pdf

³⁵ From Economic Recovery to Global Food Security: The Urgent Need to Demine Ukraine. URL: <https://institute.global/insights/geopolitics-and-security/the-urgent-need-to-demine-ukraine>

³⁶ Про коаліцію. URL: <https://deminingcc.lt/ua/pro-koaliciyu/>

забезпечується фінансування технічного переоснащення відповідних підрозділів ЗСУ та Держспецтрансслужби для здійснення розмінування логістичних шляхів, що є критично важливим для військової мобільності. Йдеться про закупівлю бронетранспортерів, машин швидкої допомоги, систем дистанційного розмінування, міношукачів, мінних катків, комплектів для знешкодження вибухонебезпечних предметів тощо. По-друге, надається фінансування на закупівлю необхідного обладнання та важких машин дистанційного розмінування ДСНСУ, які сприяють розмінуванню сільськогосподарських угідь та об'єктів критичної інфраструктури (водогонів, газопроводів, ЛЕП) з метою відновлення життєдіяльності громад. По-третє, започатковано навчання українських підрозділів з розмінування у відповідності з європейськими стандартами. За підтримки EUMAM Ukraine, Tetra Tech (США), Mriya Aid (Канада) та Іспанії завершено навчання 3990 фахівців, які готові до виконання поставлених завдань, навіть в умовах активних бойових дій³⁷. Загалом ключове завдання Коаліції – синхронізувати зусилля та фінансові ресурси держав-учасниць у наданні підтримки Україні щодо виконання тактичних завдань на полі бою, а також підготовки інфраструктури і громад до процесів відновлення.

Починаючи з 2022 року, Служба інструментів зовнішньої політики ЄС (FPI) спрямувала понад 85 млн євро на фінансування гуманітарного розмінування в Україні, що забезпечило повернення 40 тис. кв. км. територій у використання за призначенням³⁸. Підтримка різних форм міжнародного партнерства сприяє модернізації та реформуванню національного сектору протимінної діяльності з метою розширення площі розмінованих територій. Це сприяє економічній стабілізації деокупованих і прифронтових регіонів, створюючи передумови повернення внутрішньо переміщених осіб. Значна увага також приділяється постачанню високотехнологічного інженерного обладнання, залученню експертизи з питань протимінної діяльності, фінансуванню неурядових організацій, що здійснюють розмінування територій.

Служба інструментів зовнішньої політики ЄС та уряди Латвії, Нідерландів, Німеччини, Франції, Чехії долучені до фінансування діяльності міжнародної організації з розмінування «The HALO Trust» в

---

³⁷ Коаліція з розмінування: два роки підтримки України. URL: <https://deminingcc.lt/ua/novyny/%d0%ba%d0%be%d0%b0%d0%bb%d1%96%d1%86%d1%96%d1%8f-%d0%b7-%d1%80%d0%be%d0%b7%d0%bc%d1%96%d0%bd%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d0%b4%d0%b2%d0%b0-%d1%80%d0%be%d0%ba%d0%b8-%d0%bf%d1%96%d0%b4%d1%82/>

³⁸ Putting EU Foreign Policy into action for Ukraine. URL: https://fpi.ec.europa.eu/news/putting-eu-foreign-policy-action-ukraine-2026-02-23_en

Україні³⁹. Для оперативного реагування на безпекові виклики «The HALO Trust» утворено Центр розмінування, який координує діяльність фахівців на деокупованих та прифронтових територіях України. Процес розмінування здійснюється у декілька етапів: 1) інформування громад про ризики та проведення нетехнічного обстеження; 2) картографування та збір даних про щільність і типи вибухонебезпечних предметів; 3) фізичне та механічне розмінування. Активна залученість новітніх технологій та їх тестування в польових умовах розширюють технологічні можливості розмінування українських територій.

Отже, цивільно-військове співробітництво ЄС та України охоплює такі напрямки: 1) проведення військових та цивільних місій/операцій у межах яких організуються різні формати двосторонньої цивільно-військової взаємодії та обміну досвідом; 2) залучення українських стейкхолдерів до низки ініціатив і проєктів ЄС, спрямованих на розмінування територій, модернізацію та відновлення об'єктів критичної інфраструктури, зокрема подвійного призначення задля підвищення рівня військової мобільності; 3) розробка спільних алгоритмів співпраці у сфері кібербезпеки та протидії деструктивним інформаційним впливам.

ВИСНОВКИ

Співпраця між ЄС та Україною у сфері цивільно-військового співробітництва (ЦВС/СІМІС) на сучасному етапі трансформувалася з формального обміну досвідом у стратегічне партнерство, синхронізоване з ключовими аспектами євроінтеграційного процесу. Водночас ЄС не лише розширює можливості України у використанні цивільних інструментів кризового менеджменту, але й активно вивчає український досвід ЦВС як складову європейської системи безпеки.

Стратегічно-доктринальний аспект співпраці передбачає визначення спільних завдань цивільного захисту та синхронізацію зусиль в гармонізації української моделі ЦВС із концепцією Спільної політики безпеки і оборони ЄС та комплексним підходом до розв'язання конфліктів і криз. Важливим є також адаптація до моделі СІМІС НАТО, оскільки вона характеризується високим рівнем відповідності європейським стандартам.

Провідна роль у забезпеченні інституційно-консультативного аспекту взаємодії належить Місії з військової допомоги Україні (EUMAM Ukraine) та Консультативній місії з питань реформи сектору цивільної безпеки (EUAM Ukraine). Вони забезпечують стратегічне консультування, проведення тренінгів для представників сфери ЦВС та

---

³⁹ Ukraine. URL: <https://www.halotrust.org/where-we-work/europe-and-caucasus/ukraine>

сприяють упровадженню ефективних моделей цивільно-військової взаємодії між владними інституціями, військовими та цивільними суб'єктами. Значна увага приділяється спільній розробці протоколів відновлення цивільної безпеки із залученням ресурсного потенціалу військових і цивільних інституцій. У межах вказаних місій ЄС розширює можливості України у підготовці фахівців ЦВС через упровадження навчальних курсів, проведення тематичних тренінгів, залучення до різних форматів діалогу та комунікації.

Фінансовий аспект співпраці реалізується через Механізм цивільного захисту та різні ініціативи ЄС, спрямовані на залучення матеріально-технічних ресурсів стейкхолдерів до надання допомоги цивільному сектору та реалізації проектів модернізації або відновлення критичної інфраструктури за принципом «Build Back Better», що безпосередньо сприяє адаптації безпекових та інфраструктурних параметрів України до європейських стандартів стійкості.

АНОТАЦІЯ

В умовах повномасштабного російського вторгнення цивільно-військове співробітництво (ЦВС) є критично важливим інструментом зміцнення обороноздатності України. Модель ЦВС ґрунтується на координації зусиль військових і цивільних суб'єктів. Основна мета взаємодії – створення належних умов для реалізації військовими своїх функцій та підготовка суспільства до всеохоплюючої оборони. Ресурсний потенціал суспільства та готовність громадян до територіальної оборони є вирішальними факторами забезпечення стійкості держави в умовах війни. Різні формати ЦВС сприяють синхронізації зусиль військових суб'єктів, владних інституцій та суспільства у відновленні територіальної цілісності та суверенітету. Співпраця між Україною та ЄС у сфері ЦВС розвивається за такими основними напрямками: проведення спільних військових і цивільних місій; відновлення та модернізація об'єктів критичної інфраструктури; гуманітарне та військове розмінування; військова мобільність; кібербезпека та інформаційний захист. ЄС сприяє упровадженню передового досвіду та цивільних інструментів кризового менеджменту, розглядаючи український досвід ЦВС як складову загальноєвропейської системи безпеки. Узгодження національних безпекових моделей, зокрема у цивільному секторі згідно європейських стандартів є одним із ключових завдань на шляху до євроінтеграції.

Література

1. Allied Joint Doctrine, Edition F Version 1. URL: [https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-01_EDF_V1_E_\(1\)_2437.pdf](https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-01_EDF_V1_E_(1)_2437.pdf)
2. NATO Policy for the Protection of Civilians. URL: <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2016/07/09/nato-policy-for-the-protection-of-civilians>
3. Allied Joint Doctrine for Civil-Military Cooperation, Edition B, Version 1. URL: <https://www.cimic-coe.org/publications/ajp-3-19/>
4. CIMIC Handbook. URL: <https://www.cimic-coe.org/wp-content/uploads/2025/03/cimic-handbook.pdf>
5. Consolidated version of the Treaty on European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02 /DOC_1&format=PDF
6. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf
7. A Strategic Compass for Security and Defence. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf
8. European Union Common Security and Defence Policy Civilian. CSDP Compact. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/Civilian%20CSDP%20Compact%20Report_2_2.05.2023.pdf
9. Civil-Military Co-operation (CIMIC) Concept for EU-led Crisis Management Operations. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7106-2002-INIT/en/pdf>
10. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 р., № 1932-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
11. Про Збройні Сили України: Закон України від 6 грудня 1991 р., № 1934-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>

13. Доктрина «Цивільно-військове співробітництво». URL: https://drive.google.com/file/d/1uRHRyoRstZH9fz0NGeAXYpGoTz4cVcn_/view

14. Спільні безпекові зобов'язання між Україною та Європейським Союзом. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilni-bezpekovi-zobovvazannya-mizh-ukrayinoyu-ta-yevropejsk-91801>

15. European Union Military Assistance Mission Ukraine (EUMAM). URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-military-assistance-mission-ukraine-eumam_en

16. European Union Advisory Mission for Civilian Security Sector Reform Ukraine (EUAM Ukraine). URL: <https://www.euam-ukraine.eu/our-mission/about-us/>

17. Factsheet EUAM. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/wp-content/uploads/2026/03/Factsheet-eng-1.pdf>

18. EU Advisory Mission Ukraine – building sustainable capacities in war-affected areas. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-advisory-mission-ukraine-%E2%80%93-building-sustainable-capacities-war-affected-areas_en

19. Community Safety Dialogue. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/tag/csd/>

20. EUAM Ukraine: Council broadens the Mission's mandate to counter hybrid threats and support veteran reintegration. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/05/11/euam-ukraine-council-broadens-the-mission-s-mandate-to-counter-hybrid-threats-and-support-veteran-reintegration/>

21. Dialogue That Strengthens Communities: EUAM and the National Police Advance Community Safety Cooperation. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/news/dialogue-that-strengthens-communities-euam-and-the-national-police-advance-community-safety-cooperation/>

22. EU4Recovery initiative launches new phase in Ukraine with €50 million budget. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/eu4recovery-initiative-launches-new-phase-in-ukraine-with-e50-million-budget/>

23. EU and UNDP to support Donetsk Oblast under Phase II of EU4Recovery. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-and-undp-support-donetsk-oblast-under-phase-ii-eu4recovery_en?s=232

24. Directive (EU) 2022/2557 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on the resilience of critical entities and

repealing Council Directive 2008/114/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>

25. EU Civil Protection Mechanism (UCPM). URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en

26. Commission delivers thermal power plant to supply power for 1 million Ukrainians. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/news/commission-delivers-thermal-power-plant-supply-power-1-million-ukrainians-2025-12-22_en

27. EU deploys emergency generators as Russian strikes leave 1 million Ukrainians without power in -20°C. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/news/eu-deploys-emergency-generators-russian-strikes-leave-1-million-ukrainians-without-power-20degc-2026-01-23_en

28. Ukraine Energy Support Fund sustains Ukraine's energy system under pressure. URL: <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2025/10/21.html>

29. «Ray of Hope» initiative. URL: <https://www.energy-community.org/Ukraine/Fund/ray.html>

30. EU and Ukraine deepen cooperation on cyber security at 4th Cyber Dialogue. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-and-ukraine-deepen-cooperation-cyber-security-4th-cyber-dialogue-2025-10-20_en

31. Керівництво Центру зустрілося з представниками Європейської Комісії. URL: <https://cpd.gov.ua/en/events-en/leadership-of-the-center-met-with-representatives-of-the-european-commission/>

32. CCD за підтримки EUAM в Україні провів навчання з реагування на гібридні загрози. URL: <https://cpd.gov.ua/en/events-en/ccd-with-euam-support-in-ukraine-held-training-on-hybrid-threat-response/>

33. Military Mobility Creating a Military Mobility Area by 2027 – one step closer to a Military Schengen. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/military-mobility_en

34. Joint Communication to the European Parliament and the Council on Military Mobility. URL: https://transport.ec.europa.eu/document/download/4466a1dc-49d8-459f-9afa-d93c4346c26a_en?filename=JOIN_2025_846.pdf

35. From Economic Recovery to Global Food Security: The Urgent Need to Demine Ukraine. URL: <https://institute.global/insights/geopolitics-and-security/the-urgent-need-to-demine-ukraine>

36. Про коаліцію. URL: <https://deminingcc.lt/ua/pro-koaliciyu/>
37. Коаліція з розмінування: два роки підтримки України. URL: <https://deminingcc.lt/ua/novyny/%d0%ba%d0%be%d0%b0%d0%bb%d1%96%d1%86%d1%96%d1%8f-%d0%b7-%d1%80%d0%be%d0%b7%d0%bc%d1%96%d0%bd%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d0%b4%d0%b2%d0%b0-%d1%80%d0%be%d0%ba%d0%b8-%d0%bf%d1%96%d0%b4%d1%82/>
38. Putting EU Foreign Policy into action for Ukraine. URL: https://fpi.ec.europa.eu/news/putting-eu-foreign-policy-action-ukraine-2026-02-23_en
39. Ukraine. URL: <https://www.halotruster.org/where-we-work/europe-and-caucasus/ukraine/>

Information about the author:

Khorishko Liliia Serhiivna,
Doctor of Political Sciences, Professor,
Professor at the Department of Political Science,
Zaporizhzhia National University,
66, Universytetska str., Zaporizhzhia, 69011, Ukraine